

1. Referentie

Referentie	Deceur, E., Decraene, S. & Vettenburg, N. (2005). <i>Evaluatieonderzoek. Time-outprojecten in Vlaanderen</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, UGent, Vakgroep Sociale Agogiek.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In dit onderzoeksrapport worden time-outprojecten onder de loep genomen. Scholen worden vaak geconfronteerd met situaties waarvoor de bestaande orde- en tuchtmaatregelen tekort schieten. Time-out kan een alternatief bieden. Hierbij worden de jongeren tijdelijk uit de school genomen om de problematische situatie te deblokken en hen na een aantal weken terug school te laten lopen in het reguliere onderwijs. Dit onderzoeksrapport probeert een zicht te krijgen op de lopende time-outprojecten in Vlaanderen en tracht een evaluatie te maken van time-out als werkvorm. Dit houdt in dat de resultaten van de tweevoudige doelstelling, namelijk reïntegratie van de jongere in de school en schoolverandering ter preventie van schooluitval, nagegaan worden. De time-outprojecten worden ook gepositioneerd binnen het geheel van initiatieven binnen de onderwijs- en de welzijnssector. Na een korte literatuurstudie betreffende maatschappelijke kwetsbaarheid, preventie en het drielijnenmodel in leerlingenbegeleiding komt het empirisch luik aan bod. Alle Vlaamse secundaire scholen en CLB's werd een vragenlijst opgestuurd. Vervolgens werden voor de evaluatie een aantal projecten eruit genomen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoord(en)	Diversiteit, probleemgedrag, sancties/maatregelen, secundair onderwijs, zorg, begeleiding, ondersteuning

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Departementen Onderwijs en Welzijn, Koning Boudewijnstichting, (Sociaal Impuls Fonds)
Onderzoeker(s)	Evelyn Deceur en Saskia Decraene Vakgroep Sociale Agogiek Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen Universiteit Gent H. Dunantlaan 2 9000 Gent Tel: 09/264 62 81 Fax: 09/264 64 93 www.sociale-agogiek.ugent.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	- Inventaris van time-outprojecten - Welke time-outprojecten lopen er binnen en buiten de school? - Welke leerlingen maken gebruik van de time-outprojecten? - Evaluatie van de werkvorm time-out - Voor welke probleemsituaties wordt een time-out georganiseerd? Welke inspanningen leverden school en CLB? - In welke mate realiseren de time-outprojecten de reïntegratie van de jongere in de school? Welk percentage keert terug naar het reguliere onderwijs? Naar dezelfde school, onderwijsvorm en klas? Hoe beleven jongeren de time-outperiode? Welk veranderings-
-----------------	--

	proces brengt het bij hen teweeg? - Verhogen de time-outprojecten de preventieve werking van de school? Welke veranderingstrategieën worden gebruikt door de projecten? Welke effecten worden bereikt? 3. Positionering van de time-outprojecten - Waar situeren de time-outprojecten zich in het geheel van bestaande maatregelen die de school hanteert? - Waar situeren de time-outprojecten zich op het continuüm van de integratie jeugdhulpverlening? - Wat zijn de implementatiemogelijkheden van de time-outwerkvorm?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Korte literatuurstudie rond maatschappelijke kwetsbaarheid, wenselijke preventie en het drieliënenmodel in leerlingenbegeleiding. Een empirisch luik: - Inventarisatie van time-outprojecten in Vlaanderen aan de hand van een opgestuurde vragenlijst naar alle Vlaamse secundaire scholen en CLB's. - Voor de evaluatie werden tien time-outprojecten geselecteerd. Per project werd een halfgestructureerde mondelinge bevraging afgenomen bij twee jongeren, de betrokken contactpersonen van de school en de projectbegeleiders. Bij interne time-outprojecten werden de bevestigingen per project beperkt tot twee jongeren en de betrokken begeleiders vanuit de school.
Onderzochte groep	382 Vlaamse secundaire scholen en 33 CLB's
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Soort time-outprojecten	Een kwart van de ondervraagde scholen organiseerde een time-out buiten de school. Een vijfde van de scholen had ervaring met één of meerdere time-outs binnen de school met een CLB. Meer dan de helft van de scholen organiseerde een time-out binnen de school met een lid van het schoolteam, en minder dan 10% met een externe begeleider.
Profiel jongeren	De gemiddelde leeftijd van jongeren in time-out blijkt 15 à 16 jaar te zijn. Tot driemaal meer jongens dan meisjes bevinden zich in een time-out, alsook meer jongeren uit het beroeps- en technisch onderwijs. Veel jongeren in time-out hebben een schoolachterstand, en het merendeel bevindt zich in het tweede of derde jaar middelbare school. Velen komen uit een gebroken gezin, en velen werden reeds eerder extern begeleid.
Aanleiding time-out en inspanningen school en CLB	In geval van een vechtpartij met een leerkracht, drugs dealen en herhaaldelijke vechtpartijen, herhaaldelijk spijbelen, bedreigen van leerlingen wordt vaker een beroep gedaan op een time-out buiten de school. Bij stelen en vandalisme kiest men voor een time-out binnen de school met een externe begeleider.
Reïntegratie in de school	De meeste jongeren (56.21%) keren na afloop van hun time-out terug naar dezelfde school en klas (53.04%), en volgen dezelfde onderwijsvorm (64.55%). Er is een toename van het aantal jongeren dat na de time-out en na zes maanden nog steeds in dezelfde klas, onderwijsvorm, en school zit. Nochtans worden nog steeds veel jongeren na de time-out geheroriënteerd.
Veranderingsproces bij jongere	Time-out heeft een gunstige invloed op de relatie met vader en moeder van de jongere. De schoolresultaten worden meestal gunstig beïnvloed. De meesten hebben een positief academisch zelfconcept. Ook relaties met vrienden gaan er beperkt op vooruit. Opvallend is dat veel jongeren het gedrag waarvoor ze zijn aangemeld niet stellen gedurende de time-out. Ook na de time-out zijn deze gedragingen afgenomen, doch niet onbestaande.
Preventieve werking	Naast de individuele begeleiding ondernemen de projecten ook vaak acties (met als doel schooluitval te voorkomen) naar leerkrachten, klasgroep, ouders, nadere instanties... Door het herhaaldelijk overbrengen van hun visie merken projecten dat scholen de jongeren gaandeweg meer preventief bij de projecten aanmelden. Er bestaat echter nog vaak weerstand bij individuele leerkrachten als in de algemene schoolcultuur.
Positionering t.o.v. zorg en maatregelen op school	Time-out is niet bedoeld als sanctie en kan geen plaats krijgen binnen het geheel van orde- en tuchtmaatregelen op school, maar situeert zich binnen het onderwijscontinuüm van zorg. Het onderzoek toont evenwel aan dat time-out in veel gevallen gehanteerd wordt als een stap in het sanctioneren, alvorens definitief weg te zenden. Dat verklaart ook dat er negatieve beeldvorming ontstaat rond time-out. Deze houding maakt ook dat

	aanmeldingen van jongeren voor time-out vaak te laat gebeuren.
Positionering t.o.v. integrale jeugdhulp	Scholen zelf worden gesitueerd in het voortraject van de jeugdhulpverlening. Het CLB maakt deel uit van de integrale jeugdhulp (IJH) en fungeert als draaischijf tussen onderwijs en hulpverlening. Via het CLB wordt een jongere doorverwezen naar time-out. Hoe passen de vier types van time-out binnen het concept IJH? - type A (time out binnen de school met lid van het schoolteam) en type B (time out binnen de school met een CLB-medewerker) vallen volledig binnen onderwijs. Het concept van IJH is hier niet van toepassing. - type C (time out binnen de school met externe begeleider) en type D (time out buiten de school met externe begeleider) vallen wel onder het concept IJH. Gezien de twee doelstellingen van time-out, reïntegratie op school en preventief schoolveranderend werken, zal het aangewezen zijn om deze onderscheiden activiteiten apart te moduleren. Steeds moet bewaakt worden dat de koppeling, de samenwerking tussen de twee modules gegarandeerd wordt.
Aanbevelingen naar implementatie time-out	De onderzoekers pleiten op basis van hun evaluatie duidelijk voor het instandhouden en zo mogelijk uitbreiden van het aanbod externe time-outprojecten. Bij de implementatie is er aandacht nodig voor het <i>moment</i> waarop voor externe time-out gekozen wordt. Scholen, CLB's en projecten zullen in overleg een evenwicht moeten zoeken tussen een te snelle verwijzing en een laattijdige verwijzing (reïntegratie wordt moeilijker naarmate de schoolsituatie meer vastgelopen is). Praktisch en financieel gezien bevelen de onderzoekers aan om nieuwe externe time-outprojecten te implementeren binnen bestaande jeugdwelzijnsorganisaties of vormingsorganisaties.
Aanbevelingen naar onderwijsverstrekkers	De foutieve beeldvorming over time-out op scholen dient bijgestuurd omdat ze de verwachtingen van jongeren, medeleerlingen en leerkrachten negatief beïnvloedt. Directies spelen hierin een belangrijke rol. De onderzoekers pleiten voor een schoolcultuur waarin leerkrachten op <i>emanciperende wijze met de leerlingen omgaan</i>.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

- Vettenburg, N., Vandewiele, B., Deceur, E. et.al. (2004). 'Time-out projecten: verslag van een experiment in Vlaanderen', *Welwijs*,(4), 27-33.

- Vettenburg, N. & Vandewiele, B. (2003). *Time-out projecten met schoolvervangende programma's: beschrijving van een experiment, 2001-2003*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

9. Samenvatting

In dit rapport worden de time-outprojecten in Vlaanderen onder de loep genomen. Een korte literatuurstudie werd gevolgd door een kwantitatief onderzoek aan de hand van een vragenlijst. Per project werd een halfgestructureerde mondelinge bevraging afgenomen bij twee jongeren, de betrokken contactpersonen van de school en de projectbegeleiders. Bij interne time-outprojecten werden de bevragingen per project beperkt tot twee jongeren en de betrokken begeleiders vanuit de school. De implementatie- en verankeringsmogelijkheden en de positionering van de time-out werden gebaseerd op inzichten uit het theoretische en empirische luik.

De onderzoekers onderscheiden vier types van time-out. Binnen deze types is een zeer grote variatie te vinden in duur en spreiding, doelgroep en inhoudelijke invulling.

Jongeren in time-out zijn rond de 15 jaar oud, de meesten zijn jongens en zitten in het tweede of derde jaar van een BSO of TSO-richting. Het aantal jongeren uit éénouder- en nieuw samengestelde gezinnen ligt hoger dan gemiddeld. Meer dan een vijfde van de jongeren heeft een dossier bij een Comité Bijzondere Jeugdzorg of jeugdrechtbank.

De meest voorkomende aanleiding voor een time-out buiten de school is schoolgebonden normovertredend gedrag. De problematische gedragingen zijn volgens de respondenten een uiting van een onderliggende problematiek. De meeste jongeren in time-out werden vooraf reeds begeleid op school.

Wat de reïntegratie betreft, zien we dat steeds meer jongeren terugkeren naar de school, de onderwijsvorm en de klas. Time-out blijft echter nog dikwijls tot heroriëntering van de leerling leiden.

De jongeren beoordelen de time-out over het algemeen positief. Time-out blijkt een gunstig effect te hebben op hun schoolbeleving, schools functioneren en relaties in het gezin. Ook vrije tijd en vriendschapsrelaties vertonen beperkte veranderingen. De jongeren en de begeleiders rapporteren een gunstige evolutie op het vlak van toekomst- en zelfbeeld. Ook de rustperiode wordt door de meeste betrokkenen als positief ervaren.

Time-out moet gesitueerd worden binnen het onderwijscontinuüm van zorg, en niet gezien worden als sanctie. In de praktijk blijkt dit wel gedaan te worden, wat een negatieve beeldvorming rond time-out met zich meebrengt. Het CLB maakt deel uit van de integrale jeugdhulpverlening en vervult vaak een doorverwijzende functie t.o.v. time-outprojecten. Het onderzoeksrapport situeert de verschillende types time-out binnen de integrale jeugdhulp. De onderzoekers pleiten op basis van hun evaluatie duidelijk voor het instandhouden en, zo mogelijk, uitbreiden van het aanbod externe time-outprojecten. Bij de implementatie is er aandacht nodig voor het *moment* waarop voor externe time-out gekozen wordt. Scholen, CLB en projecten zullen in overleg een evenwicht moeten zoeken tussen een te snelle verwijzing als een laattijdige verwijzing. Praktisch en financieel gezien bevelen de onderzoekers aan om nieuwe externe time-outprojecten te implementeren binnen bestaande jeugdwelzijnsorganisaties of vormingsorganisaties. Ook de foutieve beeldvorming omtrent time-out dient bijgesteld omdat ze de verwachtingen van jongeren, medeleerlingen en leerkrachten negatief beïnvloedt. Zowel directieleden, leerlingenbegeleiders als medewerkers van de time-out hebben hier hun rol in te vervullen.